

A programozás alapjai 3.

JUnit alapú tesztelés

Ez az oktatási segédanyag a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem oktatója által kidolgozott szerzői mű. Kifejezett felhasználási engedély nélküli felhasználása szerzői jogi jogsértésnek minősül.

Goldschmidt Balázs
balage@iit.bme.hu

1

Unit tesztek

- Verifikáció és validáció több szinten is történik
 - rendszerteszt
 - integrációs teszt
 - egységteszt (unit teszt)
 - stb.
- Egy implementációs egység tesztelése a *unit* teszt
 - OO környezetben a unit tipikusan az osztály/objektum
- Automatizálás és megismételhetőség fontos
 - regressziós tesztelés

2

Unit tesztek

- A szoftver egy kis részét teszteljük
 - Egy osztály vagy metódus
 - Minden nem-triviális metódushoz
- Tesztek legyenek függetlenek
 - Nincs állapotuk
 - Ne hasson az egyik eredménye a másokra
- Fejlesztő és tesztelő legyen különböző személy
 - szerencsés, ha külön csoportok végzik

Tesztelés – klasszikusan

- Code review (statikus tesztelés)
 - Hasznos, ha betartjuk a kódolási szabályokat
 - Nem mindig elég
- Manuális tesztelés
 - Tesztelő alkalmazást kell írni
 - Egyszerű
 - Karbantarthatatlanná válik
 - Nem szervezett, rendezett
 - Eredmények nem koherensek

Tesztelés – kézzel

- `System.out.println()`
 - Szegény ember debuggere ☺
 - Egyszerűen megvalósítható
 - Minden tele lesz kiíratással
 - hogyan kapcsoljuk ki?
 - A kimenet tipikusan olvashatatlan egy idő után
 - Kézi beavatkozás lehet szükséges

Tesztelés – kézzel

- Debugger használatával
 - IDE támogatás
 - változók, állapot követésére
 - Lassú
 - Körülményes, ha többszálú alkalmazásunk van
 - Minden módosítás után újra kell végezni
 - Emberi közreműködést igényel

Tesztelő környezetek

- XUnit sok nyelvre és környezetre elérhető
 - CppUnit (C++)
 - unittest (python)
 - stb.
- JUnit
 - open source Java tesztelő keretrendszer
 - JAR fájlként is elérhető
 - a tesztek Java-ban készülnek
 - IDE adhat beépített támogatást (pl. Eclipse)
 - külön ablakok, perspektívák, stb.

JUnit jellemzői

- *Assertion*-ök az eredmények kiértékeléséhez
 - szabványos módon leírt elvárások
 - valós és elvárt eredmény összehasonlítása
- *Test fixture*-ök tesztek közös adataihoz
 - a közös részeket ki lehet emelni
- *Test runner* megoldások a teszt lefuttatásához
 - automatizálás könnyen előállítható
 - regresszió kényelmesen
 - minden teszt újrafuttatható egy gombnyomásra

JUnit példa: Fraction

```
public class Fraction {
    private int num, den;

    public Fraction(int p, int q) { num = p; den = q; }

    public int getNum() { return num; }
    public int getDen() { return den; }
    public double doubleValue() { return 1.0*num/den; }

    public Fraction add(Fraction f) {
        int d = den*f.den, n = num*f.den+f.num*den;
        return new Fraction(n,d);
    }
    public Fraction mult(Fraction f) {
        int d = den*f.den, n = num*f.num;
        return new Fraction(n,d);
    }
}
```

Programozás alapjai 3 © BME IIT, Goldschmidt Balázs

9

9

Példa teszt

■ Naív megoldással

- Objektumok létrehozása – inicializálás, fixture
- Metódusaik meghívása (működtetés)
- Elért állapotot ellenőrzése

```
public class MyTest {
    public static void main(String[] args) {
        Fraction f1 = new Fraction(5,2);
        Fraction f2 = new Fraction(3,2);
        f1 = f1.add(f2);
        if (f1.getNum()!=8 || f1.getDen()!=2)
            System.out.println("add f1 failed");
        if (f2.getNum()!=3 || f2.getDen()!=2)
            System.out.println("add f2 failed");
    }
}
```

Működtetés

Inicializálás

Ellenőrzés

Programozás alapjai 3 © BME IIT, Goldschmidt Balázs

10

10

Példa JUnit teszt

```
public class MyFractTest {
    Fraction f1, f2;
    @Before
    public void setUp() {
        f1 = new Fraction(5,2);
        f2 = new Fraction(3,2);
    }
    @Test
    public void testAdd() {
        f1 = f1.add(f2);
        assertEquals("add f1.num", 8, f1.getNum());
        assertEquals("add f1.den", 2, f1.getDen());
        assertEquals("add f2.num", 3, f2.getNum());
        assertEquals("add f2.den", 2, f2.getDen());
    }
}
```

Működ-
tetés

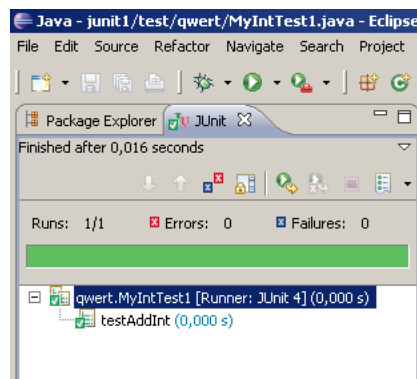
Inicializálás

Ellenőrzés

11

JUnit Eclipse-ben

- Java Build Path/Libraries/Add Library/JUnit 4
- Run As/JUnit Test

12

Teszt-metódusok

■ Megkötések

- Minden teszt egy metódusban van implementálva
- Nincs paramétere és visszatérési értéke
- Publikusak
- Annotálni kell: **@Test**
- Nem definiált, de determinisztikus lefutás
 - sorrend ismeretlen, de mindig ugyanaz
 - osztály-annotáció, ha rendezést akarunk (v4.11):
`@FixMethodOrder (MethodSorters.NAME_ASCENDING)`

Fixture metódusok

■ Bevezetés

- azonos objektumokon akarunk különböző tesztek futtatni
 - közös inicializálás, lebontás, stb.
 - fixture metódus ezt a feladatot végzi el
- a tesztek függetlenek!
 - mindegyik saját objektum-készletet kap
- az objektumokat példányváltozók referálják

Fixture metódusok 2

■ Típusaik

- **@Before**
 - minden teszt előtt lefut, felépíti a kontextust
- **@After**
 - minden teszt után lefut, lebontja a kontextust
- **@BeforeClass / @Afterclass**
 - első/utolsó teszt előtt/után futnak le
 - erőforrás-intenzív inicializálás esetén javasolt

Példa JUnit teszt

```
public class MyFractTest {
    Fraction f1, f2;
    @Before
    public void setUp() {
        f1 = new Fraction(5,2);
        f2 = new Fraction(3,2);
    }
    @Test
    public void testAdd() {
        ...
    }
    @Test
    public void testMult() {
        ...
    }
}
```


Fixture és teszt metódusok

- Végrehajtási sorrend 2 teszt esetén:

@BeforeClass metódusok

@Before metódusok

@Test metódus #1

@After metódusok

@Before metódusok

@Test metódus #2

@After metódusok

@AfterClass metódusok

Eredmények kiértékelése

- Hogyan ellenőrizzük az eredményt?

msg a hiba esetére

- static void **assertTrue**([String msg,] boolean condition)
- static void **assertFalse**([String msg,] boolean condition)
- static void **assertNull**([String msg,] Object object)
- static void **assertNotNull**([String msg,] Object object)
- static void **assertSame**([String msg,] Object exp, Object act)
- static void **assertNotSame**([String msg,] Object unexp, Object act)
- static void **assertEquals**([String msg,] X exp, X act)
- static void **assertArrayEquals**([String msg,] X exp, X act)
- static void **fail**([String msg])

Assert példák

```
public class MyFractTest {
    Fraction f1, f2;
    @Before
    public void setUp() {
        f1 = new Fraction(5,2);
        f2 = new Fraction(3,2);
    }
    @Test
    public void testAdd() {
        Fraction old1 = f1, old2 = f2;
        Fraction res = new Fraction(8,2);
        f1 = f1.add(f2);
        assertEquals("add f1 result", res, f1);
        assertNotSame("add f1 change", old1, f1);
    }
}
```

Programozás alapjai 3 © BME IIT, Goldschmidt Balázs

19

19

Eredmények kiértékelése

■ Lebegőpont összehasonlítás speciális

- egészek összehasonlíthatók: `==`
- objektumok összehasonlíthatók: `equals`, `==`
- lebegőpontos ábrázolás kerekítési hibával jár

```
// Complex.equals segédfüggvényei:
private static double delta = 1e-6; // hibahatár
private static boolean close(double a, double b) {
    return Math.abs(a-b) < delta; // |b-a| < delta
}
```

- `assertEquals double` esetén megkaphatja a deltát is

```
assertEquals(3.0, x, 1e-8); // |x-3.0| < 1e-8
```

Programozás alapjai 3 © BME IIT, Goldschmidt Balázs

20

20

Tesztek futtatása

■ Parancssorból

- `java org.junit.runner.JUnitCore TestClass1 [...other test classes...]`

■ Alkalmazásból

- `org.junit.runner.JUnitCore.runClasses(TestClass1.class, ...);`

■ IDE-ből

- klikkeljünk a *run tests...* menüpontra

Tesztek eredménye

■ Success

- Sikeres futás: az elvárt eredményt kaptuk

■ Failure

- valós és elvárt eredmény eltér
- elég, ha az egyik *assertion* hibás lesz

■ Error

- nem várt kivétel dobódik futás közben

■ Ignore

- tesztet figyelmen kívül hagytuk (*assume* vagy *@Ignore*)

Tesztek eredménye 2

- Kivételek kezelése

```
@Test(expected=NumberFormatException.class) ...
```

- Timeout kezelése

```
@Test(timeout=100) ...
```

- Teszt figyelmen kívül hagyása

```
@Ignore("még dolgozunk rajta") @Test ...
```

- ha `Assume.assumeXXX` metódust használjuk, akkor a *failure* helyett *ignore*-t kaphatunk

- `assertNotNull(obj)` → `assumeNotNull(obj)`

- ha `obj` null, a teszt eredménye *ignore* (*failure* helyett)

Exception ellenőrzése

```
public class Fraction {
    private int num, den;
    //...
    public Fraction div(Fraction f) throws DivisionByZero {
        if (f.num == 0) throw new DivisionByZero();
        int n = num*f.den, d = den*f.num;
        return new Fraction(n,d);
    }
}
```

```
public class MyFractTest {
    //...
    @Test(expected=DivisionByZero.class)
    public void testDivExc() {
        Fraction t1 = new Fraction(2,1);
        Fraction t2 = new Fraction(0,1);
        t1 = t1.div(t2);
    }
}
```

Tesztosztályok leszármazása

- Tesztek végrehajtása a leszármazottakban
 - alulról felfele a hierarchiában
 - először a legutolsó leszármazott tesztjei, aztán az őse
- Before metódusok végrehajtása
 - fentről lefele a hierarchiában
- After metódusok végrehajtása
 - alulról felfele a hierarchiában

Paraméteres tesztelés

- Ugyanaz a teszt különböző bemenetekkel
 - tesztadatok és tesztmetódusok descartes-szorzata fut le (minden adat minden metódussal)

```
@RunWith(value = Parameterized.class)
public class ParamTest {
    private int a, b;
    public ParamTest(int a1, int b1) {a = a1; b = b1;}

    @Parameters
    public static Collection<Object[]> data() {
        return Arrays.asList(new Object[][]{{1,5},{4,9},{2,7}});
    }

    @Test public void runTest() {Assert.assertTrue(a < b);}
}
```

Paraméterek

Ctr inicializál

Adatok

teszt-metódus

Paraméteres teszt példa

```
@RunWith(value = Parameterized.class)
public class RecipTest {
    private int d,n;
    public ParamTest(int a, int b) {d = a; n = b;}
    @Parameters public static Collection<Object[]> data() {
        return Arrays.asList(new Object[][]{
            {1,2},{2,3},{5,4}
        });
    }
    @Test
    public void runTest() {
        Fraction f = new Fraction(d,n);
        Fraction r = new Fraction(n,d);
        assertEquals("recip test", r, f.reciprocal());
    }
}
```

Programozás alapjai 3 © BME IIT, Goldschmidt Balázs

27

27

Teszt-csomagok (suite)

- Csomagoljuk a tesztek!

```
@RunWith (Suite.class)
@Suite.SuiteClasses ({
    TestFeatureLogin.class,
    TestFeatureLogout.class,
    TestFeatureNavigate.class,
    TestFeatureUpdate.class
})
public class FeatureTestSuite {
    // üres gyűjtőosztály annotációkkal
}
```

Programozás alapjai 3 © BME IIT, Goldschmidt Balázs

28

28

Tesztek kategorizálása

- Teszteket elláthatjuk kategória-jelöléssel
 - címkézés
 - könnyen csoportosíthatók a különböző tesztek
- A kategóriák egyszerű annotációk
 - kényelmes a használat
- Mind osztály, mind metódus szinten használható

```
@Category(categoryType1.class)
```

```
@Category({categoryType1.class,  
          categoryType2.class})
```

Programozás alapjai 3 © BME IIT, Goldschmidt Balázs

29

29

Kategória-példa

```
public interface FastTests{}  
public interface SlowTests {}  
  
public class A {  
    @Test public void a() { ... }  
  
    @Category(SlowTests.class)  
    @Test public void b() { ... }  
}  
  
@Category({SlowTests.class, FastTests.class})  
public class B {  
    @Test public void c() { ... }  
}
```

kategóriák jelölése

Programozás alapjai 3 © BME IIT, Goldschmidt Balázs

30

30

Kategóriák és csomagok

- Teszt-csomagok definiálhatók kategóriák alapján

```
@RunWith(Categories.class)
@IncludeCategory(SlowTests.class)
@ExcludeCategory(FastTests.class)
@SuiteClasses({ A.class, B.class })
public class SlowTestSuite {
    // Csak a SlowTests kategóriájú tesztek
    // A és B tesztesztályban
}
```

ExternalResource

- Különböző teszt-osztályok közös inicializálása

- az inicializáló kód egy *ExternalResource*-ba kerül
 - *public void before()*: minden teszt előtt lefut
 - *public void after()*: minden teszt után lefut
 - minden teszthez újonnan jön létre
- hozzá kell adni a kívánt teszt-osztályhoz

```
@Rule public ExternalResource resource =
    new MyExternalResource();
```
- osztályszintű Rule (hasonlóan a *BeforeClass*-hoz)

```
@ClassRule ...
```


JUnit konvenciók

- Tesztek és forráskód elkülönítése
 - Külön mappába (**src** vs. **test**)
 - Release változatban nincs teszt
- A teszt és forrásosztályok azonos csomagban
 - a hozzáférési jogok így tiszták
- Ha lehet, egy forrásosztály egy tesztosztállyal
 - Nem kötelező betartani ☺

Többszálú tesztelés

- Konkurens osztályok tesztelése nehéz
 - egy lehetőség: *ConcurrentUnit*
 1. *Waiter* létrehozása
 2. A *Waiter.await* segítségével a fő tesztelő szál blokkolása
 3. A *Waiter.assert* függvényeket bármelyik szál hívhatja az elvárt állapot ellenőrzéséhez
 4. Miután az elvárt állapot ellenőrzése befejeződött, a *Waiter.resume* hívással folytatható a fő szál futása

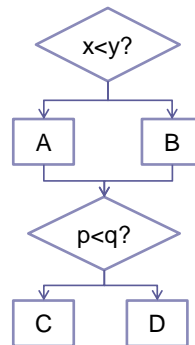
Tesztfedettség

- A kód mekkora részét teszteltük?

- fedettség = tesztelt / összes
- kivételeket is beleértjük
- statikus vs dinamikus tesztek
 - minden lehetséges út bejárva?

- Cél: 100% fedettség

- de még így is lehet hiba ☹️

Futásidejű ellenőrzések

- Nem tekintjük tesztnek

- *Design by contract*

- prekondíció
 - amit a metódus elvár a hívótól
- invariáns
 - ami a metódushívás hatására nem változik
- posztkondíció
 - ami a metódushívás végén előáll
- Néhány nyelvben beépítve (pl. Eiffel)

Design by contract példa

```
public interface Stack<T> {  
    /** t-t a verem tetejére teszi */  
    void push(T t);  
    /** leemeli a legfelső elemet */  
    T pop();  
    /** visszaadja a legfelső elemet */  
    T top();  
    /** visszaadja a tárolt elemek számát */  
    int size();  
}
```

Design by contract példa

- **void push(T t)**
 - *invariáns*: a korábbi elemek sorrendje ne változzon
 - *poszt*: **t** a verem tetején
- **void pop()**
 - *pre*: verem nem üres
 - *invariáns*: a legfelső elem kivételével a többiek megőrzik a sorrendjüket
 - *poszt*: legfelső elem lekerül a tetőről

Design by contract példa

■ **T top()**

- *pre*: verem nem üres
- *invariáns*: minden elem a helyén marad
- *poszt*: a visszaadott elem a legfelsővel azonos

■ **int size()**

- *invariáns*: minden elem a helyén marad
- *poszt*: visszaadott érték azonos az elemek számával

Tesztek vs Design by contract

- Tesztek generálhatók a DbC leírásból
 - *pre*, *inv*, *poszt* formálisan specifikálандó
 - feltételekből tesztesetek készíthetők
- Tesztek fejlesztés közben futtatjuk
 - mielőtt használatba kerül a szoftver
- DbC normál használat közben
 - mi a teendő, ha valamelyik feltétel sérül?
 - főleg prototipizáláskor alkalmazzuk

Java: *assert* kulcsszó

■ Futásidejű feltétel-ellenőrzés

- *assert* kifejezés;
 - `pl. assert (stack.size() > 0);`
- *assert* kifejezés 1: kifejezés2;
 - `pl. assert (i % 5 == 0 : i);`
 - ha hiba van, az *i* bent lesz az üzenetben

■ Amikor az *assert* kifejezése hamis lesz

- *AssertionError* dobódik
- *Error* típus -> nem kell és nem is lehet kezelni

Java *assert* szabályok

■ Ne használjuk publikus metódus paraméterének ellenőrzéséhez

- inkább *IllegalArgumentException*, *NullPointerException*, stb.

■ Assert-kifejezésbe ne tegyünk működést

- `pl. assert (stack.pop() == x); // NE!`

```
Object o = stack.pop();  
assert (o==x);           // OK
```

■ Engedélyezésükhöz

- `javac -source 1.4 MyClass.java`
- különben *assert* nem kulcsszó

Java *assert* engedélyezése

■ Csomagok és osztályok esetén

- *-enableassertions* vagy *-ea*
- *-disableassertions* vagy *-da*
 - argumentumok (pl. *-ea:hu.bme.iit...*)
 - *nincs*: teljes alkalmazásra
 - *packageName . . .*: csomagra és alcsomagjaira
 - *. . .*: a névtelen csomagra
 - *classname*: egy adott osztályra

■ A rendszerosztályok esetén

- *-enablesystemassertions* vagy *-esa*
- *-disablesystemassertions* vagy *-dsa*

Programozás alapjai 3 © BME IIT, Goldschmidt Balázs

43

43

JUnit 5

■ Módosulások

- *@Before*, *@After* -> *@BeforeEach*, *@AfterEach*
- *@BeforeClass*, *@AfterClass* -> *@BeforeAll*, *@AfterAll*
- *@Test(expected=NumberFormatException.class)*
-> *assertThrows(Exception.class, ...)*
- *@Test(timeout = 1)*
-> *assertTimeout(Duration.ofMillis(1), ...)*
- *@Category(osztály)* -> *@Tag(string)*
- ...

Programozás alapjai 3 © BME IIT, Goldschmidt Balázs

44

44

Köszönöm a figyelmet!